

מדינת ישראל

משרד	משרד החינוך
	המשפטים
הסנגוריה	המינהל הפדגוגי
	הציבורית לנוער
מחוז תל	אגף בכיר לארגון לימודים
	אביב-מרכז
	הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

בני נוער בהליך הפלילי: תוכנית הסברה

ומניעה

- "האם מותר לי לשאת בכיסי סכין, כשאני הולך ברחוב חשוך בשעת לילה מאוחרת?"
- "לא נעימה לי הדרך שבה הנער בכיתי נוגע בי, אבל זה בטח רק בצחוק ואין מה לעשות".
- "אני לא פוחדת שאסתבך. אם יעצרו אותנו שוטרים, אסביר להם שהסם שברכב הוא לא שלי".
- "מישהו הפיץ ב - ICQ הודעה לכל הכיתה, בה נכתב 'מי שיספר למורה מי שבר את הלוח, מסתבך איתי'. מותר לו?"

(מתוך מפגשים עם בני נוער בעניין "ההליך הפלילי").

רציונל

בשנים האחרונות חלה עלייה משמעותית במספר בני הנוער שיש להם רישום פלילי. מגמה זו מאפיינת בני נוער מכל שכבות האוכלוסייה. לרישום פלילי ישנן השלכות מרחיקות לכת אשר ימנעו בעתיד את השתלבותם של בני הנוער בעבודה ובחברה.

כיצד קורה שהתיק בו אמורים להיות ספרים ומחברות הופך לתיק פלילי ?

התשובה מצויה בכמה רבדים:

1. חוסר ידע והבנה בקרב בני הנוער באשר להתנהגויות אשר אסורות על פי חוק.

מעשים הנחשבים בטעות ל"משובות נעורים" אינם רק מסוכנים לחברת בני הנוער, אלא אף מוגדרים בחוק כמעשים פליליים. לדוגמא: השחתת רכוש

מדינת ישראל

משרד

הסנגוריה

מחוז תל

משרד החינוך

המשפטים

המינהל הפדגוגי

הציבורית לנוער

אגף בכיר לארגון לימודים

אביב-מרכז

הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

וונדליזם, שימוש בחומרי חבלה כמו נפצים וחזיזים, שתייה ומכירת אלכוהול מתחת לגיל 18, שימוש והפצת סמים, גניבה, ועוד. בני הנוער לעיתים מקלים ראש בתופעות אלו, הם אינם מודעים למרחק הקצר שבין "שטות" לעבירה פלילית, ואינם שוקלים את מחיר המעשים לעתידם. יתרה מכך, בני הנוער נמנעים מלדווח על מעשה מסוכן שאירע או העתיד להתרחש ורואים בדיווח אזורי אחראי מעשה הלשנה. אנו מאמינים שהבנה רחבה וידע ברור באשר לחובותיהם של בני הנוער ובאשר למותר ואסור והכרה באחריות אזרחית משותפת, יתרמו להמעטה בהתנהגויות אשר עלולות להביא לפתיחת תיק פלילי.

2. **מטרת התוכנית:** הגשמת האינטרס הציבורי של מניעת עבירות בקרב בני נוער ובמקביל יצירת מודעות אל בני הנוער לחובותיהם וזכויותיהם עפ"י חוק. אנו סוברים כי הגשמתו תסייע להשגת האינטרס הכללי של ידע מוקדם ומניעה, במקום הליך פלילי לאחר הסתבכויות מיותרות.

3. חוסר ידע והבנה בקרב בני הנוער באשר להליכים המשפטיים הנוגעים לבני נוער.

רשויות אכיפת החוק פועלות כלפי בני נוער בגישה חינוכית ושיקומית המדגישה את חשיבות הוצאתו של הקטין מהמעגל הפלילי. התמודדות נכונה עם "הסתבכות חד פעמית" יכולה למנוע פתיחת תיק פלילי.

במקרים של בני נוער המעורבים בעבירה פלילית הרי שהחברה נותנת להם הזדמנות של תיקון.

בצד זכות הילד קיימת חובה של המדינה ושל ההורים לספק לילד מידע, הדרכה וחינוך.

מדינת ישראל

משרד

הסנגוריה

מחוז תל

משרד החינוך

המשפטים

המינהל הפדגוגי

הציבורית לנוער

אגף בכיר לארגון לימודים

אביב-מרכז

הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

הידע משפר את יכולת הפרט להתמודד בכוחות עצמו, ידע אשר עשוי

למנוע מעשי

קונדס/אלימות הנתפסים היום כעבירות שלצידם רישום פלילי.

4. אנו רואים בהסברה מגיל 12 חשיבות רבה, ככל שהדבר נוגע למניעת

הסתבכות

בני הנוער באירועי אלימות ובעבירות פליליות, וכן לידע הנדרש בהליך

המשפטי עצמו

הניתן כשירות לכל נער או נערה הפונים לסנגוריה הציבורית לנוער-מטעם

המדינה.

חשיבות מרובה יש להכרת זכויות הקטין כאשר מוזמן לחקירה משטרתית,

מעוכב,

נעצר ע"י המשטרה, מוזמן לפגישה בשירות המבחן לנוער או מוזמן לדיון

בבית

המשפט.

4. כניסתו של קטין להליך הפלילי, מהווה בדרך-כלל נקודת אל חזור בחייו של

הקטין. השפעות ההליך על חייו ותפקודו של הקטין הן רחבות ומרחיקות לכת:

הימשכות ניהול ההליכים לתקופה ארוכה, לעיתים למספר שנים; **התיוג**

החברתי הנגזר מעצם פתיחת התיק במשטרה, גם במקרים בהם קטין טוען

לחפותו; הדיונים בבית המשפט והשיבה על ספסל הנאשמים המהווים עבור רוב

הקטינים **מעמד טראומטי ומלחיץ**; **המתח הנפשי** כתוצאה מניהול ההליכים,

העשוי **לפגוע בתפקודים השונים**, לרבות ביכולות הלמידה ובהישגים

הלימודיים. פרט לקושי בו נתקל הקטין בעת ניהול ההליך הפלילי, קיים גם

הרישום הפלילי המכתיב את עברו של קטין למשך שנים רבות, והוא בעל

משמעות לגבי **הגיוס לצה"ל**.

מדינת ישראל

משרד

הסנגוריה

מחוז תל

משרד החינוך

המשפטים

המינהל הפדגוגי

הציבורית לנוער

אגף בכיר לארגון לימודים

אביב-מרכז

הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

5. ידע המוקנה למנהלים, לתלמידים ולמורים בנושא ההליך הפלילי יביא למציאת דרכים לענישה ולקביעת כללים וחוקים המגבילים מחד ומגנים על הילדים מאידך, מה שיוביל למניעה ולפיתרון בעיות התנהגות בבית הספר, והכוונה לתהליכים טיפוליים וחינוכיים עם התלמידים וההורים ורק כדי למנוע מראש התנהגויות העלולות להיות בסיכון לילד כפרט ולחברה כולה.

6. הסניגוריה הציבורית מתגייסת למניעת עבריינות נוער

הסניגוריה הציבורית, המייצגת קטינים בכ – 80% מכלל התיקים הפליליים בבתי המשפט לנוער בארץ, פיתחה במהלך שנות פעילותה התמחות מקצועית בתחום הנוער, והיא פועלת במישורים שונים לשם קידום ענייניהם המשפטיים ושיקומם של קטינים במסגרת ההליך הפלילי. הניסיון המצטבר בייצוג בתיקי נוער לימד אותנו, שברוב רובם של המקרים **ניתן היה למנוע פתיחת תיק פלילי**, לו היה הקטין מודע לפלילויות מעשיו; לו היתה נלקחת בחשבון האפשרות של חקירה במשטרה ואף מעצר, או לו היה הקטין מודע למשמעות הגשת כתב אישום נגדו.

6. תמצית הנושאים

מדוע לא "משתלם" לעבור על החוק
שמירת החוק כבסיס למניעת אלימות
גיל אחריות פלילית
בית המשפט לנוער, חוק הנוער ותכליתו
שלבי ההליך המשפטי בעניינו של קטין, תוצאותיו והשלכותיו.
מעצר והשמה חוץ ביתית
סוגי עבירות : החזקת סכין, עבירות אלימות, עבירות סמים, עבירות מין.

אנו מאמינים שהבנה רחבה וידע ברור באשר לזכויות בני נוער

בהתמודדותם עם

מדינת ישראל

משרד

הסנגוריה

מחוז תל

משרד החינוך

המשפטים

המינהל הפדגוגי

הציבורית לנוער

אגף בכיר לארגון לימודים

אביב-מרכז

הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

המשטרה ומערכת המשפט יתרמו להפחתה במספר המקרים בהם

לתלמידים נפתחים

תיקים פליליים .

תוכנית זו שמה לה למטרה להציג את המידע, להעלות את רמת

האחריות והזהירות

ולהרחיב את המודעות לנושאים שפורטו לעיל.